

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Landskapslag om allmänna bibliotek

1996-97

nr 5

FR nr 15

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar en ny landskapslag om allmänna bibliotek. Enligt framställningen skall varje kommun, ensam eller i samarbete med annan kommun, upprätthålla ett allmänt bibliotek för kommuninvånarna. Sjukhus och andra vårdinrättningar skall tillhandahålla sina vårdtagare biblioteksstjänster. I övrigt skall färre områden än i dag regleras i lag och kommunernas beslutanderätt öka.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att landskapsstyrelsens framställning godkänns med några mindre ändringar av språklig natur.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmän motivering

Enligt landskapsstyrelsens framställning skall varje kommun på Åland, ensam eller i samarbete med annan kommun, upprätthålla ett allmänt bibliotek. Redan i dag finns det minst ett kommunalt bibliotek i varje kommun och ingenting tyder på att situationen kommer att ändras i framtiden. Trots det anser utskottet det riktigt att en skyldighet för kommunen att upprätthålla ett allmänt bibliotek slås fast i lag. En av grundstenarna för ett demokratiskt samhälle är fri och jämlik tillgång på information. De allmänna biblioteken har därför en mycket viktig funktion att fylla.

Utskottet anser att den information som biblioteken förmedlar skall vara lika tillgänglig för medborgarna oavsett bosättningskommun eller inkomst. Utlåningen av bibliotekens egna samlingar skall därför vara gratis såsom det också föreslås i framställningen. Även fjärrlån inom Åland bör fortsättningsvis vara avgiftsfria för låntagaren eftersom de små kommunernas bibliotek på grund av mindre resurser har ett smalare utbud. Vidare är samkatalogen Katrina, som är tänkt att omfatta alla bibliotekssamlingar i de allmänna biblioteken i landskapet, ett viktigt verktyg för att leva upp till målsättningen att medborgarna skall ha jämlika möjligheter att ta del av den information som biblioteken förmedlar.

Utskottet konstaterar att också bibliotekspersonalens utbildning och möjligheter till

fortbildning är viktiga för att tillgodose likvärdig biblioteksservice. Den snabba utvecklingen inom informationsteknologin kommer bl.a. att leda till ett ökande behov av fortbildning av bibliotekspersonalen. För att bibliotekspersonalen skall erhålla den utbildning som behövs betonar utskottet vikten av att landskapsstyrelsen ser till att sådan utbildning anordnas. Utskottet har erfarit att landskapsstyrelsen planerar att i förordning inta bestämmelser om att centralbiblioteket i samarbete med landskapsstyrelsen skall anordna fortbildning för de allmänna bibliotekens personal.

Till bibliotekstjänster räknas numera förutom bokutlåningen också utlåning av musikkassetter eller skivor, talböcker samt tidskrifter m.m. På biblioteken kan också arrangeras olika evenemang alltifrån högläsning till utställningar. Eftersom information i allt högre grad förmedlas via datanät är det också naturligt att det i framtiden finns datautrustning i biblioteken med möjlighet att koppla upp sig till olika databaser. Sedan Mariehamns stadsbibliotek började erbjuda möjlighet för besökarna att använda Internet har biblioteksbesöken ökat. Hur biblioteksverksamheten ser ut och organiseras är enligt framställningen en kommunal angelägenhet medan det ankommer på landskapsstyrelsen att skapa förutsättningar för upprätthållandet av biblioteken. Kommunerna erhåller liksom tidigare landskapsandelar för biblioteksverksamheten inom ramen för landskapsandelssystemet för undervisnings- och kulturverksamheten. Lagförslaget hindrar dock inte kommunerna från att söka nya lösningar för upprätthållandet av allmänna bibliotek. Det finns utrymme för olika typer av samarbete i kommunen med andra privata och offentliga inrättningar. Lagens krav på biblioteksverksamheten skall gälla även i sådana fall.

Utskottet har vidare erfarit att personalen vid lands- och skärgårdskommunernas bibliotek fortsättningsvis behöver stöd och rådgivning för att driva biblioteksverksamheten. Då en tjänst som biblioteksinspektör fanns besökte denne biblioteken och gav på plats råd och handledning i frågor som gällde t.ex. katalogisering, anskaffningar eller lokalens utformning. Eftersom tjänsten som biblioteksinspektör inte återinrättas blir centralbibliotekets rådgivande och handledande roll desto viktigare.

Enligt framställningen skall bibliotekstjänster också tillhandahållas i sådana vårdinrättningar vars vårdtagare inte utan svårighet kan besöka de allmänna biblioteken. Utskottet anser att ett daghem inte kan definieras som en vårdinrättning och därför inte omfattas av 3 § i framställningen. I sammanhanget vill utskottet även påpeka att lagförslaget inte hindrar att en vårdinrättning avtalar om bibliotekstjänster med ett bibliotek utanför den kommun där inrättningen är belägen. Biblioteksservicen vid en vårdinrättning kan bli betungande för ett bibliotek. Kommunens fullmäktige har dock möjlighet att ta ut de merkostnader som servicen medför.

Detaljmotivering

Landskapslag om allmänna bibliotek

3 § Paragrafens rubrik föreslås ändrad så att den tydligare beskriver innehållet i bestämmelsen. Ändringsförslagen i 1 mom. är av språklig natur. I 2 mom föreslås en ändring i förtydligande syfte.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 12 mars 1997 inbegärt kulturutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört landskapsstyrelseledamoten Harriet Lindeman, överinspektören Jan-Erik Åkerfelt, chefbibliotekarien Yvonne Andersson-Halling samt bibliotekarierna Karin Sandell och Åsa Qvarnström.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Lundberg, vice ordföranden Viveka Eriksson samt ledamöterna Eklöw, Holmberg och Häggblom.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget måtte anta det i framställningen ingående lagförslaget i följande lydelse:

L A N D S K A P S L A G **om allmänna bibliotek**

(Ingressen lika som i framställningen).

1 och 2 §§

(Lika som i framställningen).

3 §

Bibliotekstjänster i vårdinrättningar

Sjukhus och andra vårdinrättningar, som upprätthålls av landskapet, *en* kommun eller *ett* kommunalförbund och som har vårdtagare vilka inte utan svårigheter kan besöka de kommunala biblioteken, *skall tillhandahålla sina vårdtagare bibliotekstjänster. Dessa tjänster skall på begäran av vårdinrättningen tillhandahållas av de kommunala biblioteken.*

För de merkostnader som ett kommunalt bibliotek orsakas till följd av att bibliotekstjänsterna tillhandahålls utanför kommunens bibliotek, kan ersättning begäras av den vårdinrättning som erhåller tjänsterna. *Grunderna för ersättningarna fastställs av kommunfullmäktige.*

4 - 10 §§

(Lika som i framställningen).

Mariehamn den 22 april 1997

Ordförande

Gunnar Lundberg

Sekreterare

Marine Holm-Johansson

Ltl Barbro Sundbacks ändringsförslag 21.5.1997
Ku bet.nr 5/1996-97

3 §

*Tillhandahållande av särskilda
bibliotekstjänster*

En person som inte utan svårigheter kan besöka de kommunala biblioteken kan erhålla de särskilda bibliotekstjänster som de kommunala biblioteken tillhandahåller.

Närmare bestämmelser om särskilda bibliotekstjänster utfärdas genom landskapsförordning.

Detaljmotivering:

På grund av sjukdom, funktionshinder eller andra svårigheter kan inte alla besöka de kommunala biblioteken. Redan i dag finns biblioteksservice för personer som inte kan ta sig till biblioteken. "Boken kommer" är en serviceform direkt hem till enskilda personer. Servicen kan också ges till personer på vårdinrättningar och i socialt stödboende. Talböcker och högläsning är också särskilda bibliotekstjänster som riktas till personer med speciella behov.

Eftersom lagen i övrigt är av ramlagskaraktär föreslås att de detaljerade bestämmelserna i utskottets förslag ersätts med en mera allmän formulering som betonar individens rätt och tydligare påför de kommunala biblioteken ett särskilt ansvar att utveckla och tillgodose alla kommunmedlemmars önskemål i fråga om bibliotekstjänster.